

Szerkesztőségi iroda:

Dobay János könyvnyomdája,
saját házában.

Kiadó hivatal:

Winkle Gábor könyvnyomdája,
főter, Prág-ház.

BÉKÉS

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Hirdetések felvételnek Gyulán Winkle Gábornál és a szerkesztőségénél. — Díj: 50 szóig egyszeri hirdetésnél 60 kr., 100 szóig 1 frt., kétszeri hirdetésnél 25%, háromszori hirdetésnél 50% elengedés. — Nagyobb hirdetéseknel méltányos ár-elengedés. — Nyiltér Garmondsora 10 kr.

Megjelen

hetenként egyszer,
minden vasárnap.

Előfizetési díj:

Három óra . . . 1 ft
Hat óra . . . 2 ft
Kilenc óra . . . 3 ft

A cselédügy.

Bármerre tekintünk, majdnem mindenütt sürti panaszokat hallunk a cselédek ellen. A panaszok alaposak; mert csakugyan sok hiányokat találunk ezen osztálynál. És mégis emelkedett-e már hang, gondolkodtunk-e már eszközökről, melyekkel e hiányokat megszüntetni lehetne?!

Gyűlésezünk, tanácskozunk, egyleteket alakítunk, melyekkel a családok, város, haza jólétét előmozdítani igyekszünk. Az ipar és kereskedelem minden ágában előre törekszünk. Az emberi társadalom minden osztályában reformokról gondoskodunk, csak a cselédügy rendezésével vagyunk még hátra. — Ennek rendezése pedig égető kérdéssé vált napjainkban, mert már általános a panasz, hogy a cselédek legnagyobb része minden valóság és erkölcsiségből kivetkőzve, gazdáinknak, kik őket elég pazarul fizetik, nem, mint kellene, segítségükre, hanem inkább hiúság- és dologtalanságuk által kárakra vannak; hogy kevélyek, pazarlók, torkosok, hazugok, rágalmozók, fajtalanok sat. Azonban, hogy igazságosak legyünk, a gazdákat sem lehet minden hibától fölmenteni; sőt meg kell vallanunk, hogy a sok panaszunk többnyire maguk a gazdák az okai. — Ők panaszkodnak az irgalmatlan rosz cselédre, hogy engedetlen, lusta, csavargó, feslett életű, a nélkül, hogy a szegényt oktassák, intenek, erkölcsös életre és isten

félelmére képeznek. Nem csoda tehát, ha ily módon a szegény cseléd lassankint kivetkőztetik vallásosságából, elhanyagolja keresztény kötelességét, s kihaltván szívéből az isteni félelem, engedetlené válik, és feslett életűvé. — Voltak idők, a midőn 30—40 esztendeig is el volt egy cseléd, egy gazdánál; kinél ifjúságát töltötte, ott nyugodott meg rendesen öreg napjaiban, és ott tette le fáradt csontjait is. Az ily cseléd hí volt, és szívesen engedelmeskedett; gazdájának becsületére, vagyonára úgy vigyázott, mint saját magáéra. Ily cselédre bizvást lehetett hagyni a házat. — Jelen körünkben megváltoztak a viszonyok. S vajjon mi ennek az oka? Nem akarom mentegetni a rosz cselédet, de az bizonyos, hogy némely gazdák több kegyelettel látszanak viseltetni a házi állatok, mint cselédeik iránt. A kedvencz állatok puha nyugágyon heverésznek, a legjobb falatokban osztoznak; mialatt a szegény cseléd gyötörtetik a sok nehéz munkával, és még elégséges élelmet sem kap. Ha az urnak lova megbetegszik, azonnal ott kell teremni a baromvornak, semmi költség és fáradság sem kíméltetik, az ur aggódva kérdezősködik, hogy és mint van kedvencz párja; de ha háznépének valamelyike megbetegszik, talán megsajnálja? Távolról sem a szegény cseléd kénytelen a házat odahagyni; mert az urnak beteg szolgára nincs sziksege. Nagyobb városokban vannak gazdák

és gazdasszonyok; kik egész éven át elvannak látva cseléddel, és még sem fizetnek egy krajczárt sem a cselédnek; mert a cseléd fogadó intézetben fogadott cseléd nem ismervén a házat, beszegődik. Már három, vagy négy hét mulván a gazdasszony bosszantsait, alaptalan ráfogásait rágalmaikat a cseléd tovább nem tűrhetvén, oda kell hagynia a házat. Bért erre az időre nem csak hogy nem kapott, sőt még örült, hogy szívtelen gazdasszonya őt még nagyobb gyanúkkal és vádakkal nem terhelve, kezei közül jó szerével megszabadulhatott. Ha ily körülmények közt a cseléd a bíróság előtt panaszt emel, itt is a rövidebbet fogja huzni. — A gazdasszony egy hó elteltével ismét megy a cseléd fogadó intézetbe új cselédet fogadni. Ezzel is nem sokára csak úgy bánik, mint az előbbivel, úgy hogy ez a cseléd is kénytelen leendő oda hagyni a házat. És ez így megy egész éven át anélkül, hogy a gazda egy krajczárt fizetett volna a cselédnek.

Ily szeretetlen bánásmód által a cselédet rontjuk; azt a kis becsületérzést is, mely talán még szívében lakott, tönkre tesszük. A cseléd ily bánásmód által elkeseredik, és rosz utra tér, mert ilyenkor munkakedv-hiúság- és szeretetre számolni lehetetlen.

Mint fentebb mondtam, nem akarom mentegetni a rosz cselédet. Elég sajnos, hogy napjainkban oda jutottunk, miszerint a cseléd csak oly feltét alatt szegődik valamely házhoz szolgálatba,

ha néki az éjjeli kijárás megengedtetik. Ez által a cseléd testileg és lelkileg teljesen megromlik, különbféle undok ragályos betegségekbe esik, mely igen gyakran átmegey az egész családra, az ártatlan gyermekekre; mert dajka és szolgáló — kivált előkelőbb családoknál — többször jönnek a gyermekekkel érintkezésbe, mint maguk a szülők. — Szomorú, hogy mai napság a cseléd nem azon jó házat keresi, ahol egy kis atyai és szigorú felügyelet alatt állana, hanem hogy hol fizetnek többet. Pedig e mostani cselédség sokkal tunyább és sokkal dologtalanabb, sem minthogy a nagy bért megérdemelné. De cselédre szikségünk van, cseléd nélkül nem lehetünk. Pedig közel állunk már az időhöz, a midőn strike-olnak. A munkások egylete, a comunardok szelleme már átjárja az emberi társadalom minden réteget. Ne késsünk a cselédügy rendezésével, és dologházak építésével! Oly időket élünk, melyben a szegény egyáltalában nincs megelégedve sorsával, s a gazdagok birtokát irigyl. A liberalismus kevés embert hagyott megszokott kerékvágásában. Sokan dolgozókba keverednek, melyek körükön tul állanak. A szolga nem akarja többé szolgálatával kenyerét megérdemelni; az alattvaló nem akar többé engedelmeskedni. A szolgáló gazdasszonyát, az alattvaló előljáróját oktatni, bíráltni meri.

Ily körülmények közt a cselédügy rendezése égető szükségé vált. Ha-

TÁRCZA.

Gonda László utolsó műve.

Haladó István és Maradó János beszélgetése a községrendezési törvénynek végrehajtásáról.

II. Estve.

(Folytatás.)

M. J. Kedves tanító ur! bizony meghatotta szívemet és lelkemet azon magyarázat, melylyel kifejté a találos mesét. Ha jól fogtam fel, tehát az volna itt a fő, hogy az 1848-diki üdvös, népfelzabadó törvénynek a magyar népben s közelebről a volt jobbágyokban helyezett bizalma lesz kijátszva, bölcs czélné meghiusitva az által, ha a jó magyar nép nem iparkodik együtt haladni a kor szellemével, nem mutat készséget vagy képességet az önkormányzat szabadságának élvezésére. Ha pedig ezt nem érti s tehát szívében érezni sem képes igen sok polgár e hazában s közelebről városunkban is, elégé szomorú dolog, bevallom, hogy ez is szegénységünknek egyik bizonyossága. De hát ezen szegénységi bizonyítványért a közvélemény előtt mireánk háruló vádnak jó része azokra esik, kik e népnek templomban és iskolában hivatalos oktatói lévén, minden egyébről magyaráztak a gyermek s a felnőttek előtt, kivéve a hazafütség s a nemzeti jellemü közművelődésről. Igen, polgárok! — jusson eszünkbe az, hogy az egyházi vagy helyesebben szólva: papi hatóság (aztán legyen az ő neve: reformált vallású) kiiltotta a köziskolák helyiségéből az olvasóköroket, — soha nem támogatta egyenesen a polgári

közszellem fejlődésére irányzott törekvéseket. Tán elfogadta, hogy tiszteltetbeli tagnak megválasszuk, tán befizette mint rendes tag is évi egy-két forintját egyik-másik egylet pénztárába; de ki látta? ki hallotta köztünk valamelyiket? Ellenkezőleg hány tanítót és tanárt számíthatunk már közelebről csak 1840 óta, kik azért üldözettek az egyházban, mert népszerűek voltak a polgári közéletben. Aztán megértük azt is, hogy leghaszonvehetőbb vezérferfiaink azon üldözöttekből lettek — mind e napig. A biblia szerint: a testnek lámpása a szem; — de ha meghomályosul a lámpás nagy sötéttségben marad a test. A só adja az étel ízét; de ha a só megizetlenül, — mit tegyünk? — Azonban hagyjunk ezt azon közmondással: „Segíts magadon, isten is megsegél.“ Most csak egy észrevételtem van t. előttem szóló beszédére. Ő úgy számít, hogy a nép körében minden tíz közül hat vagy nyolcz olyan volna, ki ellenzi a rendezett tanácsu városá alakulást, — ellenzése miatt aztán nemcsak azon baj fenyeget bennünket, hogy jelen gyámság alatti árva állapotban vesztgelni marad városunk közügyeinek kívánatos fejlődése; hanem az a még gonoszabb következés vár reánk, hogy az emelkedés helyett alásüljedünk a mostani állásponttól, leszünk nagy községgé, minő Mező-Berény, Dobo, Gy.-Vári stb., — a mint én mondanám: olyan, mint Csaba, Gyula és Szarvas városok. Elhiszem hogy 6 sőt 8 ember van tíz között, ki velem tart mint konzervatív maradó-párti polgár. De bizvást merem állítani, hogy a nyolcz közül 4, sőt talán 5 is lesz velem együtt, ki örömet hallgatja az oktatást, — nem ragaszkodik makacs konoksággal régi álláspontjához, vagyis kész a jóra, ha meggyőződik arról. Tehát csak az kívántatik, hogy kellőleg megmagya-

rázva értessek meg velünk: mi előnye van a rendezett tanácsu városi szervezetnek a nagy községi szervezett fölött? Sok ember azt véli, hogy semmi. Ellenkezőleg úgy tartják, hogy ha közigazgatási szervezetünk rendezett tanács által kormányoztatik, azon esetben is csak a megye közigazgatási szolgabirója alatt fogunk állani, és peres ügyeinkben akkor is csak a m. kir. járásbíró lesz az első törvénykezési hatóság.

H. I. Köszönöm ezt az őszinte nyilatkozatot, Belátom mostan, hogy van miért és van kikhez beszélni felvilágosításul. Annyi igaz a dologban, hogy első folyamodásilag peres ügyeink bírja akkor is a m. kir. járásbíró, s ha rendezett tanácsot állítanánk a város közigazgatási kormányzatának élére. De itt azt nyerjük meg, hogy az ugynevezett mellett — a város költségén nem kell tartani törvényszéket, mint 1848-ban, 1861-ben és a legutóbbi időben is tartottunk volt. Engedelmet kérek tehát az olyas beszédéről, a minőt csak nem régebben is hallottam, hogy: „bezzeg nagy urak voltak ám azon legutóssó rendezett tanács urai; megközelíteni sem lehetett őket, csak írásbeli folyamodással, no meg az arra felragasztandó bélyeggel; — akármely kis perpatvarból költséges nagszerü eljárást csináltak. Isten őrizz, hogy megint olyan kis zarnokokat ültessünk fel nyakunkra. Csakhogy egyszer lerázhattuk, fel nem vesszük többé ezen igát!“ Mondom, az ilyen beszédnek nincs értelme. A Schmerling kormányzatának idejében, felsőbb hatóság utján kinevezett rendezett tanács és a mostan szervezendő egymástól legalább is annyira különböznek, mint a bagoly és a galambfi. Am nezzük, mit mond a törvény e tekintetben. „A községi előljáróság áll: nagy-községekben — a bíróból és helyetteséből

(másod- vagy törvénybíró), legalább négy tanácsbeliből (tehát e szerint nálunk mind a tizenegyet is meglehetne tartani), pénztárnokból, községi jegyzőből, illetőleg jegyzőkből, közgyámból, és a hol van, rendes községi orvosból.“ — Megjegyzem még e pontnál azt is, hogy nem hiszem, miszerint a mostani előljáróság egy némelyik tagját, a községi mérnököt, állatorvost, nyilvántartót vagy bármelyiket elvonnék tőlünk a törvény azon esetre, ha nagy községi szervezetben maradunk. De lássuk tovább! „A rendezett tanácsu városokban az előljáróságot a tanács tagjai képezik t. i. a polgármester, rendőrkapitány, tanácsnokok (de nem törvénykezési bírák), főjegyző, rendes fizetéses jegyzők, főügyész (mostani szervezetünkben is van városi ügyészségünk, évi 200 frt fizetéssel), rendes fizetéses ügyészek (a minők nélkül mi sokáig ellehetnénk), árvaszéki ülnök, pénztárnok, számvevő, ellenőr, közgyám, levéltárnok, orvos, mérnök s a község által a helyi igények szerint rendszerezett más tisztviselők.“ Így rendelkezik az 1871. 18. t. cz. 64. §. a.

Kékedő Mihály. Engedelmet kérek, hogy egy kérdést tehessenek. Ugyan hát nem elég az a sok ia-fia tisztviselő, a mennyit a törvény szorul-szóra megnevez; még azon kívül „a helyi igények szerint beállítandó más tisztviselőkről“ is beszél. Szeretném tudni, kik vagy mik volnának még azok?

N. M. Ilyenek volnának felfogásom szerint: erdész, továbbá egy községi iskola-igazgató. Az előbbi most is létező, de nem eléggé szabályozott, a város közjávára kellően föl nem használt fizetéses hivatal. Erdész kell, mivel erdő van. Az utóbbit jobb volna ma beállítani mint holnap. Így tudnánk igazán szolgálni a polgáriadosás szent érdekét, a mennyiben felállítanók a községi iskolai széket, az-

zánk főbb városaiban már meg is kezdtek azt. Méltó hálát érdemelnek azon nőegyletek és nemes lelkek, kik a cselédügyet keresztény alapra fektetni iparkodnak; s midőn a cselédet isten félelmére, vallás-erkölcsei életre, és sorsához hivatásához mért ismeretekre tanítják, egyuttal oly házakba készítetnek neki utat, hol a jó cselédet becsülni tudják is, akarják is.

Brünnben 1851-ik évben rendezték a cselédügyet. Először is egy társulat alakult, mely az üdvös eszmének lendületet adván egyes jótévként jámbor adakozásával megveté alapját a cseléd-intézetnek, melynek célja: szegény nőszemélyeket, kik vagy már szolgálhattak, vagy hajlamuk van magukat mint cselédek szolgálatra kiképezni, mindenre megtanítani, mi egy vallásos, erkölcsös, és ügyes nőcselédnek szükséges. Ennélfogva az intézetbe felvétetik minden nőcseléd, kik faluról városba jönnek, de szolgálatot azonnal nem találnak; valamint olyanok is, akik önhibájok nélkül kiestek a szolgálatból, s veszélyben forognak, pénz és kereset hiányában, nyomorúság — és bűnbe esni. Az intézet menhelyül szolgál minden segélyre szorult nőnek, s övja öt minden testi és lelki elkorcsosodás és veszedelemtől. Azonkívül felvétetnek az intézetbe női munkát készítő hajadonok és özvegyek, kik keresethiány miatt nyomorba esnének. Az intézet becsületes házakba iparkodik kegyenczeit juttatni; s azért a növendékek vallás-erkölcsei kiképzetésén kívül mindazon női munkák és kötelességekben gyakoroltatnak, melyek a cselédet annyira ajánlatossá teszik, és keresetté.

Igy vannak berendezve, és ily szeltemben működnek a bécsi és boroszlói cselédintézetek is. A bécsi cselédintézet növendékei naponkinti gyakorlat által a varrás-, kötés-, mosás-, fűzésben, szobaleányi, szóval mindazon kötelességekben nyernekt oktatást, melyeket egy rendezett ház minden szakaira nézve igényel. E mellett részestülnek vallás-erkölcsei oktatásban is; imádság és isteni szolgálatra köteleztetnek. — Azon nők, kik alapítókul lépnek a társulatba 10 forintot fizetnek be, és évenként 1 forintot adnak: s a fizetés mellett igényt tarthatnak egy jól kiképzett nőcselédre.

tán a közművelődési intézetek lábraállításával tengő-pangó egyleti életünk felélénkítésével terjesztendő a világosságot, megteremtenők, a polgári közszellemet, élénk az országos törvény által nyújtott kedvezményekkel — azaz: áldoznánk tényekkel, nem üres fohászokkal, a honszerelm s a népszabadság oltárán. Aztán, hogy többet is nevezek, — mióta az ipartörvény létrejött, a céhek megszűnnek, alakulnak az iparos társulatok. Ha a város kormányzata berendezésénél figyelmet nem fordítunk arra, hogy segédkez nyújtassék a városi iparosoknak, — ugyan jobb lesz-e egy? nemde itt hagyja községünket a jóra való iparos? mi pedig drágán fizetünk helyben vagy szállítunk máshonnan iparcikket, — vagy — eltaszítjuk mostohánál a város közügye iránt szívesen érdeklődő jelesb kézműveinket; — a tanult emberek közül nem csatoljuk hozzánk a nevezetes buzgó és közhasznú férfiakat, e nagy város nem tudja hasznát venni tudományuk és művészetnek; maradunk továbbra is úgy mint ma, midőn farkasszem néz a polgári szűr az uri kaputtal. Igenis, elmondom, mert régóta nyomja szívemet, hogy itten sok ember szereti élezgetni az ur és a paraszt között vélt különbséget; az egyik azt mondja: én nem alázkodhatom le a tudatlan sokasághoz míg a másik — világsalónak nézi az iskolavégzett tanult embert. A jó hazafi lelke sir ezt látva; mert hiszen a tatárpusztítás, a török hódítás vagy a világi fegyverletétel nem volt rosszabb hatással, nem adott be gyilkolób mérget e hon népének mint ez a szerencsétlen visszavonás vagy bizalmatlanság, mely a jogegyenlőségre hivatott s közös teher viseléssel megrótt polgár társak sziveit elidegeníti egymástól. Ha ez így tart, akkor csak hívjatok be, vagy eljön ha nem hívjuk

A cselédi hűség, és szíves szolgálati buzgóság élénkítésére üdvös tényezőül bizonyultak be a fedhetetlen, és példás viseletű cselédek javára évenként kiadott szokott jutalmak is. A párisi akadémia 3000 frankból álló jutalmat ítél oda évenként egy kitünő férfi- és nőcselédnek. Ily jutalmakat tűznek ki Németországban nemcsak társulatok és gazdasági egyletek, hanem egyes tehetősb lakosok is. Mert ha az állattenyésztés előmozdítására, ló- és egyéb versenyekre tűzünk ki jutalmakat, miért ne a jó és példás viseletű cselédek javára is!?

Bártol J.

— A belügyminiszterium valamennyi törvényhatóságokhoz a kolera ügyében a következő rendeletet küldte: A jassy-i consul távirati jelentése szerint Jassyban *asiatic cholera* ütött ki, melynek folytán eddig 30 egyén betegült meg, kik közül 9 meghalt, a többi részint meggyógyult, részint még további gyógykezelés alatt maradt. Miután e járvány Oroszországnak, összesen 21 kerületében, és 16 városában, sőt Gácsországnak is 23 helységében uralg, hol eddig összesen 336 egyén betegült meg, kik közül 104 meghalt: e járvány felmerülésének lehető megakadályozása szempontjából, szükségesnek látom a hatóságot a múlt év augusztus 23-án 20583 sz. a. kelt rendeletével közölt előintézkedésekre figyelmeztetni, s azoknak haladéktalan életbeléptetését a mennyiben ez ne tén még nem történt volna, ezenel elrendelni; mely előintézkedések szerint:

1. Különös gond fordítandó az utcák és lakházak tisztán tartására.
2. A vásári rendőrség szorosan foganatosítandó, s valamint minden időben, ugy különösen most az éretlen gyümölcs, romlott halak és egyéb egészségellenes élelmi szerek árulása hatályosan tiltandó.
3. Jelesül oly nyilvános helyeken, hol számos egyén, különösen utasok fordulnak meg mint szállodák, vendéglők, korcsnák, színházak, továbbá vaspályaudvarok és vasúti állomásokon, nem különben nagyobb gyárakban a peczegődrök, árnyékszékék és csatornák fertőtlenítése már most is naponta teljesítendő, s ezen intézkedésnek pontos keresztül vitele, a hatóság által szorosan ellenőrizendő.
4. Azon esetre ha e járvány, melynek eddigé az egész országban legkisebb nyoma sem tapasztaltott, bármily körülménynél fogva mutatkoznék, az ezen betegségben szen-

is, — valamely idegen zsarnokot, ki egyenlően leigazva valamennyit, újra testvéries érzelmekre hangolja a magyarokat. Annyi mindenesetre igaz, hogy nálunk már egyszer, három évvel ezelőtt, máskélezer szavazattal választott művelt ember a nép élére. Most ezeknek vagy megtagadni s eltaszítani kellemo egy mást, — vagy létrejön a rég óhajtott kibékülés a nagyobb és kisebb műveltséggel bíró polgárok között. Hanem ez másként nem lehet mint úgy, ha a népoktatási törvény kivánatának megfelelően, a kellő polgári iskola beállításával, községi elemi tanoda megnyitásával, az iskolai széknek minél előbb megszervezésével. Oly feladat ez, a melyet nálunk megfejteni csak egy rendezett tanács van hivatva.

Tudógyó Péter. Én csak azt kérdezem: mi összekötés van az iparosok ügyének, az új ipartörvény végrehajtásának — a rendezett tanácssal?

N. M. Röviden magmondhatni az egészet. Az új ipartörvény 97. §-ában azon intézkedés foglaltatik, hogy „ipar-ügyekben első foylamodásu hatóság a) községekben a szolgabíró, b) rendezett tanácssal bíró városokban a várostanács.“ Könnyű belátni, mi különbség van azon két eset között, ha a megyén választott s a megyének felelős szolgabíró egy személyben képezi az iparhatóságot, — és ha az általunk választott s nekünk itthon felelős városi tanács mint testület képezi az első foylamodásu hatóságot. Ez utóbbi esetben ugyanis megeshetik, hogy valamelyik szép műveltségű iparos polgár épen a városi előjáróságnak is tagja lesz, s akkor elmondhatja az iparos: hála a gondviselésnek, megértjük, hogy nem intézkednek rólunk, nélkülünk. Ki merné állítani? hogy ez nem nyereség.

(Folytatása köv.)

vedők elhelyeztetése, ápolása, s gyógykezelése iránt a kellő gondoskodás megteendő; — végül

5. E betegség kiütése, sőt az egyes eset felmerülte is, ha ez hatóságilag megállapított, haladéktalanul, és ott hol lehetséges, távirati uton, hozzám följelentendő. — Budán 1872. év augusztus hó 12-én. A miniszter megbízásából: Grois Gusztáv s. k. miniszteri tanácsos.

Békés megye 2239. ikt. sz. a. ez ügyben következő rendeletet bocsátott ki: Jelen belügyminiszteri rendelet másolata az innen m. é. aug. 28-án 2358. sz. a. f. é. máj. 27-én 1246 s illetőleg máj. 15-én 497. sz. a. közölt rendelet kapcsán, — az abban megfogott övrendszabályoknak a megye, s illelve járásuk területén lévő városok és községekben leendő haladéktalan, tapintatos fogamatba vétele, azoknak teljes mértékben keresztülvitele iránti szigorú intézkedések megtétele, s szükség esetén — azok közvetlen foganatosítására hivatva leendő járvány bizottmányok megalakítása végett a járási szolgabírónak és a megye főorvosának oly föl-hívással adatik ki, hogy ily jellegű járvány kiütés, sőt komolyabb egyes eset felmerülése alkalmából is haladéktalanul jelentést tenni el ne mulasszák.

Gyulán augusztus 15. 1872.

Jancsovics Pál
alspán.

Szabályrendelet

Gyula városának 1871. évi 18-ik t. cz. értelmében nagy községgé rendezése tárgyában. (Folytatás.)

f) Ezekon kívül a városi tanács által bármennyi községségi ügybeni felhívásra véleményes jelentést s illetőleg netán szükséglenő egyéb intézkedést tenni, valamint a rögtöni és különös halál eseteket a városi előjáróságnak körülményesen haladék nélkül bejelenteni.

31. §. A mérnök:

- a) A mérnök mint ilyen egyszersmind a város számvevő tisztje is.
- b) Mint mérnök, minden a város tulajdonát képező ingatlanok körüli mérnöki teendőket, az építkezéseknél tervezeteket, a haszonberek kiadásánál kiméréseket, díjtalanul teljesíti; — hasonló módon jár el a község hatásköréhez tartozó víz lecsapolások, árviz meggátolások, s utcák és utak rendezése érdekében.

c) A megyei és községi közmunka felosztást teljesíti, annak ledolgozását vezeti, s miként lett foganatosításáról rendes jegyzőkönyvet vezet, melyből havonként a bírónak — tudomás és alkalmazkodás végett — részletes kimutatást készít; s ezen kívül köteles a közmunka miként lett ledolgozásáról és a hátralékosokról minden év april és szeptember havi közgyűléseken jelentése mellett okadatolt számadást terjesztetni be.

d) A képviselő testület, tanácsülés és a bíró által hozott határozatokat és rendeleteket — felelőség terhe mellett — végrehajtja, a tapasztalt hiányokról jelentés tesz, s azok végrehajtását szorgalmazza.

e) Mint számvevő tagja a tanácsnak, s közreműködik a községi költségvetés elkészítésénél, az összes községi és gazdai, valamint az árvagyami zárszámadások megvizsgálásánál; továbbá a képviselő testület, a tanács ülés, és a bíró által e tekintetben hozzá utasított ügyekben véleményt ad, és számadást vizsgál.

32. §. A rendőrbiztos:

a) Éjjel nappal gyakorolja a rendőrséget, utcákon, folyóknál, korcsmában, s általában a város belterületén, ugy személy mint vagyonbiztonság tekintetéből; s ebből kifolyólag:

b) Az utcái korbolók, koldusok, rendzavarók és botránkyoztató lármázók irányában a fenálló rendeletek, s községi szabályrendeletek értelmében eljár, s illetőleg azok elhárítása végett a szükséges intézkedéseket megteszi.

c) Piaczokon a rendfentartás, mértékek hitelessége és az árucikkék egességes voltára felügyel.

d) Országos vásárok alkalmával a megyei biztonsági községekkel a rendfentartásban közre működik.

e) Utczákon vagy hidakon mutatkozó rendellenes tisztátalanságok, vagy élet és közlekedést veszélyeztető helyek elhárítását rögtön eszközölni, a mennyiben pedig annak elhá-

ritása, illetőleg helyrehozása nagyobb munkálatot venne igénybe, a szükséges intézkedések megtétele végett a bírónak haladéktalanul jelentést tesz.

f) Ezekon kívül a tanács és képviselő testület által kiadandó végzések és szabályrendeletek szerint minden közrendőri ügyben felelőség terhe mellett eljárni tartozik.

g) A rendőrbiztos különösen hivatalos működése alkalmával a megállapított egyenruhát köteles viselni, mely áll: sötét kék zubbony, kék lengyel nadrág, hosszú száru csizma, perge magyar kalap, fehér lószőr s kék rózsával, karján pedig fehér-kék szalag. — Fegyverzete, mely a város által adatik: — Vadász kés és egy revolver.

33. §. Az állatorvos kötelessége:

a) Felügyelni, hogy a levágandó marhák épek és egészségesek legyenek.

b) A vágó hid jövedelmét beszédni, s azzal havonként a bírónál beszámolni.

c) A város lábas jószágait díjtalanul gyógykezelni.

d) A levágott marháról jegyzőkönyvet vezetni, s járlatokat minden hó végével a tanácsnak bemutatni.

e) S végre a képviselő testület, tanács ülés és a bíró rendeletei és megbízásaiban felelőség terhe mellett pontosan és szigoruan eljárni.

34. §. Az irodai segédzemélyzet teendője:

a) A segéd nyilvántartó, mint ilyen a birtok nyilvántartás és az adó kivetéssel megbízott jegyző rendelkezése alatt áll, s teljesíti az ez által rá bízott minden hivatalos munkákat.

b) Az igtató ki egyszersmind kiadó és levéltárnok is, az átvett hivatalos rendeleteket, megkereséseket, s bármennyi beadványokat, az általános igtató könyvbe vezeti s az után a mint az egyes darabok megjelöltettek, az illető jegyzőnek kiosztja, mely kiosztásról külön jegyzőkönyvet vezet. Mint kiadó a hozzá érkezett jknyveket, fogalmazványokat s egyéb irodai munkákat utasítás szerint leiratván s illetőleg leírva, azok aláírása, s az illető részére leendő elküldéséről gondoskodik, s e végből rendes kézbesítési és postakönyvet vezet; ha a kiadmányokhoz pénz vagy egyéb értékeműek csatolandók, a feladást a kiadó a bíró felügyelete alatt eszközli, s az ily kiadványokról külön postakönyvet vezet. A kiadványozott ügyeket az igtatókönyv illető rovatában megjelöli, s a tárgymutatót folytonosan folyamatban tartja, végre mint levéltárnok a községi levéltárt, a jegyzői tisztség által készített szabály szerint rendezi s azt folyton rendben tartja.

c) Az irnok köteles a neki kiosztott munkát szorgalmasan a vett utasítás szerint ledolgozni.

d) Az irodai személyzet szabadságoltatása három napi időtartamon belül — jegyzőtársainak meghallgatása mellett — a legidősebb jegyző által — hosszabb időre pedig — a jegyzői tisztség véleményének figyelembe vétele mellett, s illetőleg annak előterjesztésére — a tanács által adatik.

e) A hivatalos irodai órák rendszerint délelőtt 8-tól 12-ig, s délután 3-tól 6-ig tartanak, sürgős munka esetében azonban köteles az összes irodai személyzet ezen időn tul is dolgozni. Tisztán magán természetű munkálatok végzése hivatalos órák alatt szigorú felelőség terhe alatt tiltatik.

f) Általában az egész irodai segédzemélyzet szükség esetében a jegyzői tisztség által bármely hivatalos munkára felhasználható. S az esetben, ha az irodai személyzet tul terheltetése miatt a beállott hivatalos munkák pontosan és rendszeren ledolgozhatók nem lennének, a jegyzői tisztség e tekintetben előterjesztésére joga van a városi tanácsnak a mutatkozó szükséghez képest egy vagy két napdíjat felfogadni.

35. §. A szolgazemélyzet alkalmaztatása, a bíró, helyettes bíró, jegyzői tisztség, s illelőleg a rendőrbiztos rendelkezése alatt áll, s azok által a város érdekében kiadott minden rendeleteknek engedelmességni, s azt pontosan végrehajtani tartoznak.

Megjegyeztetik azonban, hogy a rendőrök közvetlen a rendőrbiztos felügyelete alatt állanak, s ennek megrendelése folytán elkönyölve, az övvezető vezetése alatt is történik rendőri felügyelet, ugy azonban, hogy ez által a rendőrbiztos, a rendőri teendők személyes gyakorlata alól magát el nem vonhatja.

Az ápdalai élelmező, közvetlen az orvos felügyelete alatt áll, a kinek rendeletei és utasításaihoz, szorosan alkalmazkodni köteles. (Vége következik.)

Válasz a

Midőn a „kérés és 15-ik számait nem minden megvastam, önkényes sodott reám azon tapasztalat, hogy várgyunknak helyett kedvünk gatasokban leljük finom scholastikus ellenfelünket meg magát egy lépés szerepet játsznunk je: a színeknek a közönséget; a tartós élet, sem egyéb nemes ha hagyunk.

A „kérdések“ átkozott mai pé megcsontosodott szülvé, hogy elő szert másképen lastika összes á megtámadni. És néhány érdekelte mekjáték, oly ügyesen összeál álokokat egytől bát — kérem a kok azok, mik komoly érintésé zönséget e végt rénytelenség is „kérdések“ inté adalát ne ünne (mert sem időn ilyen álokoskodó ról ítélni a kívül szörszála nek, arról meg még egyszer el Mindjárt kez hogy a nem o nassialis tanren meghamisított nyú puskázn. állítottam abba nevelve (táhat másutt, mint a egyedüli és az nyelvelkeli tul egész tanrends tulmegterhelés nyossá lesz.

Tovább így reg adag, ann ebben van log hanem a helye suk alkalmazá reg meg nem társának életé A matrózt egy engem 3 poh ca? Ott, hogy annál nagyobb és mennél gy összerúzza. E sek“ írja, m mert annak é sében nagy f nálunk 44 ó Ott nem árt merő állítás, ott is nem a nem a felvilá ott „a több a kevesebb? miért a férfi mint a gyer

Poroszország mint Magyar nagyobb, m melyek közü gyobbik gy lelke ott a által sokkal nyebben elv mint itt a rendszer isk tétét felfok tanból a 3- nálunk akt ség arányá lunk is fel nem egész dolva aza elég erős-e

Válasz a „kérdések“-re.

Midőn a „kérdések“-nek e lapok 13, 14 és 15-ik számaiban foglalt hosszú láncolatát nem minden megerőltetés nélkül végig olvastam, önkénytelenül is nyomasztólag sulyosodott reám azon újabb ismételve szerzett tapasztalat, hogy mi — soi disant — írók tárgyunknak *velejtőig ható alapos fejtegetése helyett kedvünket rendszerint szörszál hasogatásokban* leljük, s míg a közönség szemét finom scholastikus zabhegyezéssel elkápráztatni, ellenfelünket megemmisíteni véljük, a dolgot magát egy lépéssel sem visszik odább. Olyan szerepet játszottunk, mint a Calcidoscop intézője: a színeknek ezer változatával elbódítjuk a közönséget; ámde a színek eltüntével sem tartós élvezet, sem hasznót, sem okulást vagy egyéb nemes hatást a lelkekben hátra nem hagyunk.

A „kérdések“ szerzőjében az általam „megátkozott mai pedans, poshadt tanrendszer“ megcsontosodott hive áll elő. El voltam készülvén, hogy elő áll egy és a tarthatlan rendszert másképen védeni nem tudván, a scholastika összes álokaival és fortélyaival fog megtámadni. És úgy négy szem közt, vagy néhány érdekeltnek társaságában a mily gyermekjáték, oly valódi gyönyör is lenne ez ügyesen összeállított és jól megzabhegyezett álokokat egytől egyig összemorzsolni, mert hát — kérem szépen — szappany buborékok azok, mik az igazság szellőjének első komoly érintésétől szétpukkannak; de a közönséget e végtelen czáfolatokkal terhelni szerénytelenség is lenne. Am azonban, hogy a „kérdések“ intézője, teljes hallgatásomon diadalát ne ünnepelje, hosszas vonakodás után (mert sem időm, sem kedvem hozzá) egypár ilyen álokoskodását még is feltálalom. Azokról ítélni a többiekre is, melyek hogy azokivál szörszálakat hasogatnak és zabot hegyeznek, arról meggyőződni elég, ha gyötrelmül még egyszer elolvassuk.

Mindjárt kezdetben azon állítást fogja rám: hogy a nem olvasásnak egyedül oka a *gymnasialis tanrendszer*. Úgyesen összezavart és meghamisított állítás! mely ellen aztán könnyű puskázni. Én, uram, a hibának kezdetét állítottam abban rejleni, hogy rosszul voltunk nevelve (tehát a hibának folytatása is van, másutt, mint az iskolában) s így az ok nem egyedüli és az iskolában ismét csak a *holt nyelvekkel tulmegterhelést* okoltam, nem az egész tanrendszert, mely természetesen ép e tulmegterhelés következtében maga is hiányossá lesz.

Tovább így szól: „Minél nagyobb a mérleg adag, annál veszedelmesebb. Gondolom ebben van logika!“ Biz abban nincs, uram, hanem a helyett — vakító sophisma! Lásuk alkalmazását. Mithridatész nagy adag mérleg meg nem öli, míg legközelebbi embertársának életét azon adag „de rögtön kioltja. A matrózt egy itze rhum el nem bódítja, engem 3 pohárka igen. Hol van itt a logika? Ott, hogy mennél erősebb a természet, annál nagyobb ártalomnak képes ellenállani és mennél gyengébb, annál csekélyebb ok összezuhan. E megkülönböztetést a „kérdések“ írója, mint ügyes sophista, kerüli azért, mert annak épen a holt nyelveknek kérdésében nagy fontossága van. „Miert ártalmas nálunk 44 óra és Poroszországban 86 nem? Ott nem ártalmas? Hm! Ez először is vakmerő állítás, de arra feleljenek a poroszok ott is nem az orthodox consistorialrathok, hanem a felvilágosult szabadelműek; de hát miert ott „a több kevésbé ártalmas, mint nálunk a kevesebb?“ Hát csak egyszerűen azért, a miert a férfi 80 fontot könnyebben el bír, mint a gyermek 40-et.

Poroszország századok óta átlag miveltebb mint Magyarország. A különbség évről évre nagyobb, mint két külön nagyságu hógolyóé, melyek közül — ha forgattatnak — a nagyobbik gyorsabban gyarapszik. A gyermek lelke ott a miveltebb házi kör és külvilág által sokkal erősebb lesz, mint nálunk, *könnyebben elviselheti tehát a nagyobb ártalmat, mint itt a csekélyebbet*. Mielőtt a Bach-Thun rendszer iskoláinkban a real-tanulmányok mértékét felfokozta, Poroszországban pl. a számtanból a 3-ik osztályban tanították azt, a mit nálunk akkor a 8-ban. Ez megfelelt a miveltebb arányának. De minthogy e mérték nálunk is fel kellett fokozni, felemelték csaknem egészen porosz színvonalig, nem gondolva azzal, hogy a gyermek lelkeben az alap elég erős-e, hogy a meggyarapodott terhet

megbirja. *S még hagyján, ha csupán a real és human tanulmányok mértékét emelték volna a holt nyelveken kívül, ezt gyermekeink talán még megbirták volna és elmaradottságunknál fogva kívánatos is, hogy azokról fokra emeltessek; de óriás hiba követte el akkor, és ez eredete jelen tanrendszerünk minden bűnének, mikor az élettudományok nagy mérvben fokozása alkalmával, nem gondolva azzal, valjon e mérv maga már nem túlságos teher-e gyermekeink lelkén, még a holt nyelvek tanulását is (3360 órászámra állapítva) felfokozták!* Csak rajta, ha megszakad is a gyermek lelke! Poroszországban nem szakad meg, tehát itt sem fog megszakadni! Ez az ön gyönyörűséges logikája, kérdező uram, mely szerint ha nálunk a holt nyelveket hetenként 44 órában tanítani nem sok, akkor a hottentottáknál sem lesz sok! Mert hát a hottentotta gyermek lelkének is szüksége van ezen „alaki képzésre“, nemde?

Egy egész hasábnit összebeszél továbbá ön annak bebizonyítására, hogy a gymnasium gyakorlati szakismeretét nem nyujthat. Ez állítást már Sipos Soma ellenében megczáfoltam; de minthogy úgy látszik, hogy önnek fogalmi az iskolában nyujtandó „gyakorlati szakismeretek“ felől sajnálatosan zavarosak, egy pár példát hozok fel arra, mi ott a „gyakorlati“ és mi a „holt“ tudomány:

1. A tizedes számítási rendszer betanulása — gyakorlati, a „Circum corripies, ab, ad, in, re, per, ob, super et sub“-é holt;
2. A sugár törése és oszlásának ismerete, — gyakorlati, valjon „ajit“ latin igének mely idei hiányának, — holt;
3. Az éleny befolyásának ismerete a növény és állat életre, — gyakorlati, a görög „oimi“ ragnak „örökszép“ értelem árnyalatáé, — holt.

Kell még több?

(Vége köv.)

Utóhang

a békésmegyei dalárünnepély alkalmából.

Megyénk dalárünnepélyei által méltán felköltötte hazánk művelt közönségének érdeklődését.

A sors kiváló kedvezése azonban, nem csak dalároknak, de a művészetnek más nemeiben is, nevezetesen szerepet juttatott — hazánkban — Békésmegyének.

A *festészetre* vonatkozólag ugyan is, — ki nem ismerné a jeles *Jankó, Orlai-Petrica*, és az Olaszország műkincsei közt éveken által buvárkodó, lankadatlan szorgalmu *Haan Antal* — megyénk szülöttjeinek jeles műveit?

És ha áll azon deák példabeszéd; hogy „*pon ibi est patria ubi nascor*, — sed ubi nascor“, — valjon nem mondhatjuk-e jogosan magunkénak, a B.-Csabán köztiszteletben lakó — Reök István — anyai nagybátyja által nevelt, — képzettett kikörszágokban is elhírhedt, kintinó jelességü *Munkácsy Mihály*-t is?

Hát a *zenészetben*, az orezágosan ünnepezt nagy zeneköltő, — a lélekben ifjú, vas szorgalmu, — a magyar szellemben irt — nagy szerü operák teremtoje, az ósz *Erkel Ferencz*-et, az atyjuk nyomdokain indult kintinó zenetehetségü fiaival együtt, nem a mi megyénk méltó dicsekedése-e?

Nemes kötelesség tölem, hogy nevezett zenetekintélyek mellett, még egy bámulatos zenetehetőséggel, mondhatni, lángelműséggel bíró családról tegyek említést, s ez a szarvasi szörény *Chován* család.

Az apa *Chován Zsigmond*, mint egyházi zenész, — kintinó, s mint ilyen — szélesebb körben ismeretes. Ennek két szépfeljölésü gyermekei a 19 éves *Kálmán*, és a 10 éves *Zsiga*, már is feltünő zenészeti hivatottságuk által, méltán sok reményre jogosítják a megyei közönséget. — *)

*) Ez — ezen családban — mondhatni — szellemi örökség, a már boldogult néhai ör. *Chován Zsigmond* († 1855.) szarvasi tanító, a nevezett *Kálmán* és ifj. *Zsigmond* nagyatyjuktól, a ki eredeti orgonajátéka által már az ő idejében, minden szakértő figyelmét méltán magára vonta, s a kinek zenetráti érdekelt-ségének jellemzésére nézve, elég legyen megjegyezni, hogy 20 évig Pesten meg nem fordulván, egy ízben, midőn *Liszt F.* Pestre jött hangverseny adandó, egyedül e végett érdekesnek látta, még akkor *Kocsis Szarvasról* Pestre felrándulni, és a mint a hangversenynek vége volt, azonnal ismét *Kocsira* ülni — hazafelé.

Kálmán ugyanis, — kiről akkoriban beszéltek — hogy már 9 éves korában, a Szarvason megforduló sipladásokat házonként kísérvén, az azok által lemorzsolat darabokat — hallás után — visszatértével — atyja zongoráján sorba eljátszadta, — iskoláit ottan befejezván, jelenleg a bécsi zeneintézetben végzi zenészeti tanulmányait, hol nemcsak játékaik eredetisége és önállósága, de a zeno szerzésbeni kintinósége által is föltűnt, úgy tanárai, mint összes ismerősei előtt is. A kisebb *Zsiga* pedig, ki gyermek létere már több hangszernek mesteri kezelője, Szarvason, az iskolai hangversenyben, közmelegletésre gondolkán, és zongorán egy iránt, a hangszeres bámulatos könnyed kezelésével, mint mondatik, az általa előadott darabokban, remekelt.

Valóban méltók ezen ifjak arra, hogy valamint egyes zenebarátok, úgy az egész megye közönsége, őket művészi fejlődésükben, ne csak figyelemmel kísérjék, de részvéttel és lelkesedéssel felkarolván, támogassák is.

Adná Isten, hogy főuraink közül támadna egy olyan jótékony moecenas, ki őket anyagi és erkölcsileg jótékonyan pártfogolná, — s a hirneves zenetekintélyekkel közelebből megismertetné. — Az valóban honfui szolgálatot tenne magyar hazánk művészete emelésének. (B.)

— **Jegyzéke.** A gyulai kir. törvényszék-nél 1872. augst. hó 19-én következő napjain előadandó pereknek.

Előadó: *Herberth Antal* bíró.

863—1872 *Kozics Pál* Szilágyi György engedményese *Czegényi Zsigmond* elleni 600 frt. s járuléka iránti pere.

Előadó: *Teleszky* bíró.

5109—1872 *Szász Erzsébet* és társainak *Szász Mihály* és társai elleni osztály rész kiadatása és járuléka iránti pere.

5354—1871 *Fazekas F. János*nak *Fazekas F. Mihály* és neje elleni szerződés megemmisítése s járuléka iránti pere.

5637—1871 *Beke Mihály* és neje *Mészáros Sándor* és társa elleni legelő illetmény tulajdonjoga és járuléka iránti pere.

6645—1871 *Cserhényi Amáliának* *Harsányi György* elleni váló pere.

6890—1871 *Katzkó Mária*nak özv. *Katzkó Györgyné* és társai elleni a csabai 1377 számú telekjegyzőkönyben 11856 h. i. h. r. szám alatt foglalt szőlőnek tehermentesen leendő átkebelezetése járuléka iránti pere.

4654—1872 *Molnár János*nak *Csicsoly Erzsébet* elleni váló pere.

Ujdonságok.

— **A szarvasi főiskola igazgatóságától** vett értesítés szerint, ott a főiskolai építkezések végett a beiratások a jövő tanévre **september hó 14-én** fognak megkezdetni.

— **A szeghalmi járás** szolgabírájának jelentése szerint *Vészton* kolera eset fordult elő; — ugyanis *Kaszai István* napszámot *Csorvásról* — hol napszámában dolgozott — betegzen haza szállított, és ott negyed napra kolerában meghalozott.

— **A csabai indóház** szűk helyiségei ellen általános panasz lévén, ez ügyben már a megyei hatóság is közbenjárt, de akkor eredménytelenül; — most azonban ministeri rendelet következtében egy első osztályu vároterem fog építtetni, és a vendéglő kibővítettü.

△ **Kedden** egy jeruzsalmi zsidó, ki hatóságai engedély nélkül kéregetett, dulakodni kezdett az elfogatása végett kiküldött rendőrről s azt egy ködarábball tettelesen bántalmazta. Aztán futás által igyekezett ennek alkalmatlan vendégszeretete elől menekülni, de végre sikerült megfékezni őt.

△ **Felhívjuk** a rendészke figyelmét azon jóvéri egyénekre, kik északa az utcákon énekelve szoktak kóborolni.

△ **A gyorsírási tanfolyam** már megnyitott s constatálhatjuk, hogy *Fábró Károly* ur az idő rövidsége mellett igen szép eredményt képes felmutatni. Az ügy iránti érdeklődésüket kintinteti, hogy *Fábró* urnak eddig mintegy 36 tanítványa van.

△ **Botrány.** Egy jóhírű vendéglőben általános visszatetszést s kitoró ingerültséget idézett elő egy *honvédtiszt*, ki szabadságharcunkat — minden provocatio nélkül — a „felízgatott“ nép harcának, 48-diki honvédségünket „*kötéllel összefogdosott ronda csöcs-*

léknek“, *Kossuthot „izgató csalónak*“, történetiróinkat „*hazugoknak*“, *tényferdítőeknek*“, — az éleken ellenmondó ifjuságot „*gyerekeknek*“ ordította ki. Ezeket kivül, dühében, egy boros palaczkkal felfegyverkezve, — mely szavait némileg megnagyarázza, s melyet egyszerre szeretett volna mindenki fejéhez vágni, olyan szavakat emlegetett, melyeket legműveltebb közkatónája is csak tartózkodással mondana ki. — Ily tett önmagát itéli el. (Meg fog engedni t. beküldő munkatársunk, hogy az illető nevét — bár kívánja — elhallgatjuk; — mi az egészet a bor hatása által előidézett tulzásnak tekintjük, s alig hiszünk, hogy e perczen ama mindnyájunk szívét mélyen seböz és legszentebb honfui érzelmeinket tapodó nyilatkozatokat, az illető ne bánta volna meg. — Legyen inkább a megtörtént fájó ügy intés ifjuságunknak arra, hogy távol tartsa magát minden olyan alkalomtól mely ily kellemetlenségeket előidézhet, ne kívánjon szerepelni mint magánpolgár a társadalom azon osztálya körében, mely önnönmagát vallja legelőnek.) (A szerk.)

— **Békés-Sz.-Andráson** egy földmives apa több hetek óta betegségben sinlödő 15 éves fiu gyermekét némi rosz tett elkövetésért büntetni akarta; s midőn a büntetést teljes szigorúsággal alkalmazá, következtése az lön, hogy a verés közben a fiu meghalt. Orvosi vizálatból kintün ugyan, hogy a fiu belrészei annyira rothadásban voltak, miszerint természetes halála is rövid időn bekövetkezett volna.

— **A Gy.-Váriban** mult hetekben elfogott bankó-gyárosokat tedezet alatt pénteken szállították Pestre, az ez ügyben illetékes bírósághoz.

— **Szinkör.** Kötzeri József szintársulata városunkba érkezett és csötörtökön kellett volna az első előadásnak lenni *Abonyi Lajos* „*Betyár kendője*“ címü népszínművel. — A közönség azonban fél 8-ig nem jelenvén meg, az előadás elmaradt; — később némi közönség mutatkozott, de zárva találván a szinkört, visszament. — Közönségünk, úgy látszik, nem képes elszokni azon megrögzött helytelen szokástól, hogy fél órával a hirdett kezdet után jön a színházba, bosszantására a már ott egybegyült figyelmes közönségnek, és zavart okozva a játszó személyzetnek is. — A társulattal van *Molnár György* is, ki ma lép fel először „*Moliere és a kép-mutató*“ címü franciaia classikus drámában. — Játékaik sikeréről mi megvagyunk győződve, hogy jövedelmei uennyire fognak sikerülni, arról csak jövőre leendünk képesek szöllani. — Holnap hétfőn adják elő a „*Három kalap*“ címü franciaia vigjátékot, mely Pesten a színiidő előtti napokban adatván először, rövid idő alatt kedvezenc darabja lön a fővárosi közönségnek. Kedden szent István kir. napjának alkalmából pedig disze előadás lesz. A szinkör és színpad feldiszittetik, allegoria, apothozis, nagy csoportozat és látványban nem lesz hiány, mert a rendezett *Molnár* — jelenlegi vendégművésznök vezetendi.

Meghívás

a kecskeméti iparműkiállításra.

A kecskeméti iparegylet által államsegély mellett rendezendó iparműtárlat a kibocsátott felhívás és előrajz értelmében folyó évi augusztus hó 31-én délelőtt 11 órakor fog megnyitanni; azon részvét, melyet ez, az ország különböző vidékeiről, de különösen a fővárosból jelentkező kiállítók által méltattatott, iparműkiállításunkat országos jellegűvé emelte. Első alkalom ez, hogy hazánk távol és különböző vidékeinek iparművei ily nagy tömegben összpontosulva közös előhaladásunknak örvendetes tényezőit felmutattatnak, itt találkoznak *Kárpát* vidékeinek ipar és termékművei a déli-részek küldeményeivel, *Buda-Pest*, *Kolozsvár*, — több tekintélyes városaink, a nyugoti megyék és az alfölddel. Méltók egyenkint a megtekintés és elismerésre.

A rendező bizottság, midőn a kecskeméti iparműkiállításra a hazai közönség figyelmét felhívni szerencsés, kedves kötelességének ismeri az összes városok hatóságait, hírlapok szerkesztőségeit, kaszinókat, ipargazdasági-, kereskedői-egyleteket és társulatokat, olvasó és egyéb köröket, magánosokat, — egy szóval mindazokat, kik a hazai iparügy iránt érdeklődéssel viseltetnek, a tárlat megtekintésére szívesen meghívni.

Válasz a „kérdések“-re.

Midőn a „kérdések“-nek e lapok 13, 14 és 15-ik számaiban foglalt hosszú láncolatát nem minden megerőltetés nélkül végig olvastam, önkénytelenül is nyomasztólag súlyosodott reám azon újabb ismételve szerzett tapasztalat, hogy mi — soi lisant — írók tárgyunknak *velejeig ható alapos fejtegetése* helyett kedvünket rendszerint *szőrszál-hasogatásokban* leljük, s míg a közönség szemét *finom scholastikus zabhegyezéssel* elkápráztatni, ellenfelünket megsemmisíteni véljük, *a dolgot magát egy lépéssel sem visszük odább*. Olyan szerepet játsznak, mint a Caleidoscop intézője: a színeknek ezer változatával elbódítják a közönséget; ámde a színek eltűnével sem tartós élvezet, sem hasznót, sem okulást vagy egyéb nemes hatást a lelkekben hátra nem hagyunk.

A „kérdések“ szerzőjében az általam „megátkozott mai pedans, poshadt tanrendszer“ megcsontosodott híve áll elő. El voltam kétségbeesve, hogy elő áll egy és a tarthatlan rendszert másképpen védeni nem tudván, a scholastika összes álokaival és fordítvaival fog megtámadni. És úgy négyezem közt, vagy néhány érdekeltnek társaságában a mily gyermekjárték, oly valódi gyönyör is lenne ez ügyesen összeállított és jól megzabhegyezett álokokat egytől egyig összemorzsolni, mert hát — kérem szépen — szappany buborékok azok, mik az igazság szellőjének első komoly érintésétől szétpukkanak; de a közönséget e végtelen czáfolatokkal terhelni szerénytelenség is lenne. Am azonban, hogy a „kérdések“ intézője, teljes hallgatásomon diadalát ne ünnepelje, hosszas vonakodás után (mert sem időm, sem kedvem hozzá) egypár ilyen álokoskodását még is feltállalom. Azokról ítélni a többiekre is, melyek hogy azoknál szőrszálát hasogatnak és zabot hegyeznek, arról meggyőződni elég, ha gyötrelmül még egyszer elolvassuk.

Mindezt kezdetben azon állítást fogja rám: hogy a nem olvasásnak egyedül oka a *gymnasialis tanrendszer*. Úgyesen összezsavart és meghamisított állítás! mely ellen aztán könnyű puskázni. Én, uram, a hibának *kezdetét* állítottam abban rejleni, hogy rossz voltunk nevelve (tehát a hibának folytatása is van, másutt, mint az iskolában) s így az ok nem *egyedüli* és az iskolában ismét csak *a holt nyelvekkelülmegterhelést* okoltam, nem az egész tanrendszert, mely természetesen ép e tulmegterhelés következtében maga is hiányossá lesz.

Tovább így szól: „Minél nagyobb a méreg adag, annál veszedelmesebb. Gondolom ebben van logika!“ Biz abban nincs, uram, hanem a helyzett — vakító sophisma! Lásd az alkalmasságát. Mithridatész nagy adag méreg meg nem öli, míg legközelebbi embertársának életét azon adag „de rögtön kioltja. A matrót egy itcze rhum el nem bódítja, engem 3 pohárka igen. Hol van itt a logika? Ott, hogy mennél erősebb a természet, annál nagyobb ártalomnak képes ellenállani és mennél gyengébb, annál csekélyebb ok *összezsúzza*. E megkülönböztetést a „kérdések“ írója, mint ügyes sophista, kerüli azért, mert annak épen a holt nyelveknek kérdésében nagy fontossága van. „Miért ártalmas nálunk 44 óra és Poroszországban 86 nem?“ Ott nem ártalmas? Hm! Ez először is vakmerő állítás, de arra feleljenek a poroszok ott is nem az orthodox consistorialrathok, hanem a felvilágosult szabadelművek; de hát miért ott „a több kevesebb ártalmas, mint nálunk a kevesebb?“ Hát csak egyszerűen azért, a miért a férfi 80 fontot könnyebben el bír, mint a gyermek 40-et.

Poroszország századok óta átlag miveltebb mint Magyarország. A különbség évről évre nagyobb, mint két külön nagyságu hógolyóé, melyek közül — ha forgattatnak — a nagyobbik gyorsabban gyarapszik. A gyermek lelke ott a miveltebb házi kör és külvilág által sokkal erősebb lesz, mint nálunk, *könnyebben elviselheti tehát a nagyobb ártalmat, mint itt a csekélyebbet*. Mielőtt a Bach-Thun rendszer iskoláinkban a real-tanulmányok mértékét felfokozta, Poroszországban pl. a számtanból a 3-ik osztályban tanították azt, a mit nálunk akkor a 8-ban. Ez megfelelt a miveltebb kör akarának. De minthogy e mértékét nálunk is fel kellett fokozni, felemelték csaknem egészen porosz színvonalig, nem gondolva azzal, hogy a gyermek lelkében az alap elég erős-e, hogy a meggyarapodott terhet

megbirja. *S még hagyján, ha csupán a real és human tanulmányok mértékét emelték volna a holt nyelveken kívül*, ezt gyermekeink talán még megbírták volna és elmaradottságunknál fogva kívánatos is, hogy az fokról fokra emeltessék; de *óriás hiba követte el akkor, és ez eredete jelen tanrendszerünk minden bűnének*, mikor az élettudományok nagy mérvben fokozása alkalmával, nem gondolva azzal, valjon e mérv maga már nem tulságos teher-e gyermekeink lelkén, *még a holt nyelvek tanulását is* (3360 órászámra állapítva) *felfokozták!* Csak rajta, ha megszakad is a gyermek lelke! Poroszországban nem szakad meg, tehát itt sem fog megszakadni! Ez az ön gyönyörűséges logikája, kérdező uram, mely szerint ha nálunk a holt nyelveket hetenként 44 órában tanítani nem sok, akkor a hottentotáknál sem lesz sok! Mert hát a hottentotta gyermek lelkének is szüksége van ezen „alaki képezésre“, nemde?

Egy egész hasábnit összebeszél továbbá ön annak bebizonyítására, hogy a gymnasium gyakorlati szakismeret nem nyújthat. Ez állítást már Sipos Soma ellenében megzáfoltam; de minthogy úgy látszik, hogy önnek fogalmi az iskolában nyújtandó „gyakorlati szakismeretek“ felől sajnálatosan zavarosak, egy pár példát hozok fel arra, mi ott a „gyakorlati“ és mi a „holt“ tudomány:

1. A tizedes számítási rendszer betanulása — gyakorlati, a „Circum corripies, ab, ad, in, re, per, ob, super et sub“-é holt;
2. A sugar törése és oszlásának ismerete, — gyakorlati, valjon „ajit“ latin igének mely idei hiányzanak, — holt;
3. Az élely befolyásának ismerete a növény és állat életre, — gyakorlati, a görög „oimi“ ragnak „örökszép“ értelem árnyalatáé, — holt.

Kell még több? (Vége köv.)

Utóhang

a békésmegyei dalárünnepély alkalmából.

Megyénk dalárünnepélyei által méltán felköltötte hazánk művelt közönségének érdeklődését.

A sors kiváló kedvezése azonban, nem csak dalároknak, de a művészetnek más nevéiben is, nevezetesen szerepet juttatott — hazánkban — Békésmegyének.

A *festészetre* vonatkozólag ugyan is, — ki nem ismerné a jeles *Jankó, Orlai-Petriés*, és az Olaszország műkincsei közt éveken által buvárkodó, lankadatlan szorgalom *Haan Antal* — megyénk szülöttjeinek jeles műveit?

És ha áll azon deák példabeszéd; hogy „*bon ibi est patria ubi nascor*, — sed ubi nascor“, — valjon nem mondhatjuk-e jogosan magunkénak, a B.-Csabán köztiszteletben lakó — Reök István — anyai nagybátyja által nevelt, — képeztetett külföldön is elhírhedt, kitünő jelességű *Munkácsy Mihály*-t is?

Hát a *zenészetben*, az orezágosan ünnepelet nagy zeneköltő, — a lélekben itju, vas szorgalmu, — a magyar szellemben irt — nagy-szerű operák teremtője, az *ösz Erkel Ferencz*-et, az atyjuk nyomdokain indult kitünő zenetehetségű fiaival együtt, nem a mi megyénk méltó dicsekedésé-e?

Nemes kötelesség tölem, hogy nevezett zenetehetők mellett, még egy bámulatos zenetehetőséggel, mondhatni, lángelműséggel bíró családról tegyek említést, s az a szarvasi sztrény *Chován család*.

Az apa *Chován Zsigmond*, mint egyházi zenész, — kitünő, s mint ilyen — szélesebb körben ismeretes. Ennek két szépfejűedű gyermekei a 19 éves *Kálmán*, és a 10 éves *Zsiga*, már is feltünő zenészeti hivatottságuk által, méltán sok reményre jogosítják a megyei közönséget. — *)

*) Ez — ezen családban — mondhatni — szellemi örökség, a már boldogult néhai *Chován Zsigmond* († 1855.) szarvasi tanító, a nevezett *Kálmán* és *Zsiga* Zsigmond nagytatyjuktól, a ki eredeti orgonajátéka által már az ő idejében, minden szakértő figyelmét méltán magára vonta, s a kinek zeneiránti érdekességének jellemzésére nézve, elég legyen megjegyezni, hogy 20 évig Pesten meg nem fordulván, egy ízben, midőn *Liszt F.* Pestre jött hangverseny adandó, egyedül e végett érdekesnek látta, még akkor *Kocsin Szarvasról* Pestre felrándulni, és a mint a hangversenynek vége volt, azonnal ismét kocsira ülni — hazafelé.

Kálmán ugyanis, — kiről akkoriban beszéltek — hogy már 9 éves korában, a Szarvason megforduló sipladásokat házonként kísérvén, az azok által lemorzsolts darabokat — hallás után — visszatértével — atyja zongoráján sorba eljátszadta, — iskoláit ottan befejezván, jelenleg a bécsi zeneintézetben végzi zenészeti tanulmányait, hol nemcsak játékaának eredetisége és önállósága, de a zeno szerzésbeni kitünősége által is föltűnt, úgy tanárai, mint összes ismerősei előtt is. A kisebb *Zsiga* pedig, ki gyermek létere már több hangszernek mesteri kezelője, Szarvason, az iskolai hangversenyben, közmelegletésre gordonkán, és zongorán egy iránt, a hangszeres bámulatos könnyed kezelésével, mint mondatik, az általa előadott darabokban, remekelt.

Valóban méltók ezen ifjak arra, hogy valamint egyes zenebarátok, úgy az egész megye közönsége, őket művészi fejlődésükben, ne csak figyelemmel kísérik, de részvétellel és lelkesedéssel felkarolva, támogassák is.

Adná Isten, hogy főuraink közül támadna egy olyan jótékony mecenas, ki őket anyagilag és erkölcsileg jótékonyan pártfogolná, — s a hirneves zenetehetőkkel közelebből megismertetné. — Az valóban honfiumi szolgálatot tenne magyar hazánk művészetére emelésének. (B.)

Jegyzéke. A 99-ai kir. törvényszék-nél 1872. auguszt. hó 19-én következő nap-jain előadandó pereknek.

Előadó: *Herberth Antal* bíró.

863—1872 *Kozics Pál* Szilágyi György engedményese Czégényi Zsigmond elleni 600 frt. s járuléka iránti pere.

Előadó: *Teleszky* bíró.

5109—1872 *Szász Erzsébet* és társainak *Szász Mihály* és társai elleni osztály rész kiadatása és járuléka iránti pere.

5354—1871 *Fazekas F. János*nak *Fazekas F. Mihály* és neje elleni szerződés megsemmisítése s járuléka iránti pere.

5637—1871 *Beke Mihály* és neje *Mészáros Sándor* és társa elleni legelő illetmény tulajdonjoga és járuléka iránti pere.

6645—1871 *Cserhényi Amáliának* *Harsányi György* elleni váló pere.

6890—1871 *Katzkó Mária*nak özv. *Katzkó György*né és társai elleni a csabai 1377 számú telekjegyzőkönyben 11856 h. i. h. r. szám alatt foglal szőlőnek tehermentesen leendő átkebelezése járuléka iránti pere.

4654—1872 *Molnár János*nak *Csicsely Erzsébet* elleni váló pere.

Ujdonságok.

A **szarvasi főiskola** igazgatóságától vett értesítés szerint, ott a főiskolai építkezések végett a beiratások a jövő tanévre **september hó 14-én** fognak megkezdetni.

A **szeghalmi járás** szolgabírájának jelentése szerint *Vesztőn* kolera eset fordult elő; — ugyanis *Kaszai István* napszámot *Csorvásról* — hol napszámában dolgozott — beteg haza szállíták, és ott negyed napra kolerában meghalozott.

A **csabai indóház** szük helyiségei ellen általános panaszként, ez ügyben már a megyei hatóság is közbenjár, de akkor eredménytelenül; — most azonban ministeri rendelet következtében egy első osztályú vároterem fog építtetni, és a vendéglő kibővítetténi.

△ **Kedden** egy jeruzsálemi zsidó, ki hatóságai engedély nélkül érkezett, dulakodni kezdett az elfogatása végett kiküldött rendőrrel s azt egy kódarabbal tettelesen bántalmazta. Aztán futás által igyekezett ennek alkalmatlan vendégszeretete elől menekülni, de végre sikerült megfokozni őt.

△ **Felhívjuk** a rendőrség figyelmét azon jóvérű egyénekre, kik éjszaka az utcákon énekelve szoktak kóborolni.

△ **A gyorsírási tanfolyam** már megnyitott s constatálhatjuk, hogy *Fábry Károly* ur az idő rövidsége mellett igen szép eredményt képes felmutatni. Az ügy iránti érdeklőséget kitünteti az, hogy *Fábry* urnak eddig mintegy 36 tanítványa van.

△ **Botrány.** Egy jóhírű vendéglőben általános visszatetszés s kitoró ingerültséget idézett elő egy *honvédész*, ki szabadságharcunkat — minden provocatio nélkül — a „felizgatott“ nép harczának, 48-diki honvéd-ségünket „kötéllel összefogdosott ronda csöcs-

léknek“, *Kossuthot „izgató csalónak*“, történet-íróinkat „*hazugoknak, tényferdítőknél*“, az élénken ellenmondó ifjuságot „*gyerekeknek*“ ordította ki. Ezekben kívül, dühében, egy boros palackkal felfegyverkezve. — mely szavait némileg megmagyarázza, s melyet egyszerre szeretett volna mindenki fejéhez vágni, olyan szavakat emlegetett, melyeket legműveltebb közkatónája is csak tartózkodással mondana ki. — Ily tett önmagát itéli el. (Meg fog engedni t. beküldő munkatársunk, hogy az illető nevét — bár kívánja — elhallgatjuk; — mi az egészet a bor hatása által előidézett tulzásoknak tekintjük, s alig hisszük, hogy e percben ama mindnyájunk szívét mélyen sobzó és legszentebb honfiumi érzelmeinket tapodó nyilatkozatok, az illető ne bánta volna meg. — Legyen inkább a megtörtént fájó ügy intés ifjuságunknak arra, hogy távol tartsa magát minden olyan alkalomtól mely ily kellemetlenségeket előidézhet, ne kívánjon szerepelni mint magánpolgár a társadalom azon osztálya körében, mely önnönmagát vallja legelőnyben.) (A szerk.)

— **Békés-Sz.-Andráson** egy földmives apa több hetek óta betegségben sinlődő 15 éves fiu gyermekét némi rosz tett elkövetésért büntetni akarta; s midőn a büntetést teljes szigorúsággal alkalmazá, következése az lön, hogy a verés közben a fiu meghalt. Orvosi vizsgálatból kitűnt ugyan, hogy a fiu belrészei annyira rothadásban voltak, miszerint természetes halála is rövid időn bekövetkezett volna.

— **A Gy.-Váriban** mult hetekben elfogott bankó-gyárosokat fedezet alatt pénteken szállították Pestre, az ez ügyben illetékes bíróságához.

— **Szinkör.** Kétzeri József szintársulata városunkba érkezett és csütörtökön kellett volna az első előadásnak lenni *Abonyi Lajos* „*Betyár kendője*“ című népszínművével. — A közönség azonban fél 8-ig nem jelenvén meg, az előadás elmaradt; — később némi közönség mutatkozott, de zárva találván a szinkört, visszament. — Közönségünk, úgy látszik, nem képes elszokni azon megrögzött helytelen szokástól, hogy fél órával a hirdett kezdet után jön a színházba, bosszantására a már ott egybegyűlt figyelmes közönségnek, és zavart okozva a játszó személyzetnek is. — A társulattal van *Molnár György* is, ki ma lép fel először „*Moliere* és a képmutató“ című francia classikus drámában. — Játékának sikeréről mi meggyűnk győződve, hogy jövedelmei mennyire fognak sikerülni, arról csak jövőre leendünk képesek szólni. — Holnap hétfőn adják elő a „*Három kalap*“ című francia vígjátékot, mely Pesten a szünet előtti napokban adatván először, rövid idő alatt kedvenc darabja lön a fővárosi közönségnek. Kedden szent István kir. napjának alkalmából pedig disz-előadás lesz. A szinkör és színpad feldiszítetik, allegoriar, apothozis, nagy csoportozat és látványban nem lesz hiány, mert a rendezést *Molnár* — jelenlegi vendégművésznök vezeti.

Meghívás

a kecskeméti iparműkiállításra.

A kecskeméti iparegyesület által államsegély mellett rendezendő iparműkiállítás a kibocsátott felhívás és előrajz értelmében folyó évi augusztus hó 31-én délelőtt 11 órakor fog megnyitni; azon részvét, melyet ez, az ország különböző vidékeiről, de különösen a fővárosból jelentkező kiállítók által méltattatott, iparműkiállításunkat országos jellegűvé emelte. Első alkalom ez, hogy hazánk távol és különböző vidékeinek iparművei ily nagy tömegben összpontosulva közös előhaladásunknak örvendetes tényezőiül felmutattatnak, itt találkoznak Kárpát vidékeinek ipar és termékművei a déli-részek küldeményeivel, Buda-Pest, Kolozsvár, — több tekintélyes városaink, a nyugoti megyék és az alfölddel. Méltók egyenkint a megtekintés és elismerésre.

A rendező bizottság, midőn a kecskeméti iparműkiállításra a hazai közönség figyelmét felhívni szerencsés, kedves kötelességének ismeri az összes városok hatóságait, hírlapok szerkesztősegeit, kaszinókat, ipargazdasági, kereskedői-egyleteket és társulatokat, olvasó és egyéb köröket, magánosokat, — egy szóval mindazokat, kik a hazai iparügy iránt érdeklőséggel viseltetnek, a tárlat megtekintésére szívesen meghívni.

